

Magazyn Polskiej Akademii Nauk
nr 3 (19) 2009
kwartalnik
ISSN 1733-8662
nakład: 1900 egz.

Wydawca:
© Polska Akademia Nauk
adres wydawcy:
Polska Akademia Nauk
Biuro Upowszechniania
i Promocji Nauki
pl. Defilad 1, 00-901 Warszawa
e-mail: academia@pan.pl
www.academia.pan.pl

prenumerata:
academia.prenumerata@pan.pl

zespół redakcyjny:

Jan Strelau
redaktor naczelny

Patrycja Dołowy
zastępca redaktora naczelnego,
Nauki biomedyczne

Iwona Pijanowska
sekretarz redakcji

Anna Zawadzka
Nauki humanistyczne

Weronika Śliwa
Matematyka, Fizyka,
Chemia, Technika

Paweł Adamów
dyrektor artystyczny

Renata Modzelewska
redakcja językowa

Rada Naukowa:
przewodniczący:
Michał Kleiber
Prezes Polskiej Akademii Nauk

Andrzej Wiatrak
Wiesław Bogdanowicz
Jerzy Zabczyk
Andrzej Styczek
Zygmunt Reklewski
Jacek Zaremba
Jan Andrzej Ciolkosz

Publikacja dofinansowana przez
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

DTP: Edit Sp. z o.o.
operator DTP: Magdalena Giera

Od redakcji

Wspólny wszechświat

Jesteśmy spokrewnieni z milionami innych obecnie żyjących istot i z miliardami tych, które wymarły – mówi nasza znakomita rozmówczyni Profesor **Zofia Kielan-Jaworowska**, paleobiolog, laureatka polskiego Nobla (str. 40). Wszystko we wszechświecie jest ze sobą powiązane. Nauka przygląda się tym związkom. Na przykład **motyle** z rodzaju modraszkwatych nie mogłyby się rozwijać, gdyby nie pewne **mrówki** – wścieklice, o czym piszemy na str. 24. Nietoperze tworzą największe na świecie zgrupowania zwierząt kręgowych. Artykuł „**Podstuchując sąsiada**” (str. 4) stara się odpowiedzieć na pytanie, czy członków tych wielkich kolonii łączą silne i trwałe więzi i na czym są one oparte. Poezja pełna jest zachwytów nad wiernością ptaków. Tymczasem badania naukowe dowodzą, że wiele piskląt gatunków socjalnie monogamicznych to owoc związków pozapartnerskich. Czyżby nie zawsze partner socjalny był idealnym dawcą genów? O **ptasiej niewierności** piszemy na str. 32. Najbardziej niezwykle są więzi, które łączą bliźnięta. Rodzeństwo bliźniacze nie tylko ma tę samą pulę genów, ale rozwija się wspólnie ze stale obecnym bratem lub siostrą. O tym, dlaczego bliźnięta tak bardzo fascynują naukowców i w czym mogą pomóc nauce, piszemy w artykule „**Metoda bliźniąt**” (str. 20). Na stronie 16 próbujemy odpowiedzieć na pytanie, co łączy polską inteligencję 1918 z inteligencją 1989. Jak zachowują się **inteligenci „na wolności”**, czy można znaleźć jakieś prawidłowości?

Świat poprzedzielany jest granicami. Nadszedł jednak czas, by myśleć globalnie. O tym, że **zanieczyszczenia atmosferyczne** nie znają granic i o sposobach wspólnej walki z nimi mówi artykuł „**Wędrujące toksyny**” (str. 35).

Czasem przywiązanie jest zbyt silne. Mówimy wtedy o nałogach. Ludzie uzależniają się od alkoholu czy kokainy, ale równie silny może być nałóg obżarstwa lub zakupów. Okazuje się, że wszystkie uzależnienia mają to samo podłoże psychoneurologiczne. Co łączy **uzależnienie z mechanizmami uczenia się i pamięci**, można dowiedzieć się z artykułu „**Choroba pamięci?**” (str. 12).

W dziale **Prezentacje** przybliżyliśmy tym razem sylwetki dwóch niezwykłych postaci: zmarłego niedawno Profesora **Leszka Kołakowskiego** (str. 48), sympatyka Akademii, oraz zeszlórocznego noblisty, członka PAN, Profesora **Haralda zur Hausena** (str. 46).

redakcja ACADEMII

Piotr Komorowski, z cyklu „Sposztrzenia” 1990, kolekcja prywatna

Piotr Komorowski (ur. 1955) – artysta fotografik, autor tekstów krytycznych, dydaktyk. W latach 80. i 90. związany z nurtem fotografii elementarnej – fotografii czystej, akcentującej jej wizualność i autonomiczność w stosunku do innych dyscyplin sztuki. Od końca lat 90. zaangażowany w fotografię inscenizowaną